

Okt 2026

Sedan den 1 januari 2026 får vuxna i Tjeckien odla och inneha cannabis för eget bruk. Det är en legalisering, men en betydligt mer begränsad än den som planerades – förslagen om licensierade butiker och cannabisklubbar föll, och kvar blev tre plantor per person. Innehav av mindre mängder cannabis och begränsad odling för eget bruk hade länge behandlats som mindre förseelser, vanligtvis med administrativa snarare än straffrättsliga påföljder.

Genom lag nr 270/2025 får personer över 21 år nu lagligt odla upp till tre cannabisplantor för eget bruk, inneha upp till 100 gram i hemmet och bära med sig upp till 25 gram utanför hemmet. Större mängder kan först leda till administrativa påföljder och, över ytterligare gränsvärden, till straffrättsligt ansvar (1).

Tjeckien har däremot inte infört någon laglig försäljning av cannabis. Det finns inga licensierade butiker, ingen kommersiell odling och inga cannabisklubbar. Försäljning, distribution och annan överlåtelse utan tillstånd är fortfarande förbjudna (1).

Planerna på en kommersiell marknad föll

Reformen blev betydligt mer begränsad än den modell som hade diskuterats bara några år tidigare. Under 2023 och 2024 arbetade regeringens narkotikapolitiska samordnare Jindřich Vobořil fram ett förslag om en mer långtgående legalisering med tre delar: odling för eget bruk, cannabisklubbar och försäljning i licensierade butiker (2, 3).

Den narkotikapolitiska avdelningen vid regeringens kansli lät också Ekonomihögskolan i Prag (VŠE) göra en samhällsekonomisk analys av alternativen. Den räknade fram vinster för samtliga alternativ, störst för en kommersiell marknad, men beräkningarna byggde på antaganden snarare än erfarenheter – bland annat om beskattning, hur användningen skulle utvecklas och hur mycket av den illegala marknaden som skulle trängas undan (3, 4).

Den kommersiella marknaden fick aldrig tillräckligt stöd. Kristdemokratiska KDU-ČSL, ett av regeringspartierna, motsatte sig en laglig marknad, och regeringens kansli bedömde att EU-rätten gjorde den svår att genomföra (2, 3). Förslaget begränsades därför steg för steg till den del som hade starkast politiskt stöd: odling och innehav för eget bruk.

En del av ett större lagpaket

Bestämmelserna om eget bruk blev en del av en större reform av den tjeckiska straffrätten. Representanthuset antog den i maj 2025 med 142 röster mot 16, och senaten godkände den i juli (5, 6). Omröstningen gällde dock hela paketet och säger därför inte så mycket om stödet för legaliseringen i sig. När den kommersiella försäljningen av cannabis hade tagits bort ur förslaget fanns ett betydligt bredare politiskt stöd för att låta vuxna odla ett mindre antal plantor och inneha

cannabis för eget bruk än för att införa en laglig marknad. Ett ändringsförslag om en bredare cannabislag med cannabisklubbar föll samma dag med 111 röster mot 17 (7).

Lagen innebär att vuxna lagligt får inneha cannabis i mindre mängder, men att sälja eller ge bort cannabis till någon annan är fortfarande förbjudet (1).

Den rättsliga frågan

Enligt FN:s allmänna narkotikakonvention från 1961 åtar sig parterna att begränsa produktion, tillverkning, innehav och användning av kontrollerade narkotiska ämnen till medicinska och vetenskapliga ändamål (8). FN:s konvention från 1988 mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen går ännu längre (artikel 3.2). Där anges att stater, med förbehåll för sina konstitutionella principer och grundläggande rättsprinciper, ska kriminalisera innehav, köp och odling för personligt bruk (9).

Internationella narkotikakontrollstyrelsen, INCB, har konsekvent slagit fast att legalisering av cannabis för icke-medicinskt bruk strider mot de internationella narkotikakonventionerna. Samtidigt har INCB konstaterat att det finns betydligt större handlingsutrymme när det gäller avkriminalisering, minskade straffrättsliga påföljder och alternativa straff. INCB har riktat samma kritik mot laglig hemodling i Tyskland och Luxemburg (10).

Tjeckiens övergång från avkriminalisering till att uttryckligen tillåta odling och innehav av cannabis för eget bruk strider därför mot FN:s narkotikakonventioner. Det är en viktig skillnad jämfört med avkriminalisering, där straffrättsliga påföljder kan minska eller tas bort samtidigt som själva handlingen fortfarande är förbjuden.

EU:s rambeslut om olaglig narkotikahandel (2004/757/RIF) kräver att medlemsstaterna kriminaliserar verksamhet som produktion, distribution, försäljning och cannabisodling när den sker olovligen. Samtidigt undantas uttryckligen handlingar som uteslutande begås för gärningspersonens eget personliga bruk, enligt definitionen i nationell lagstiftning. Det ger medlemsstaterna större handlingsutrymme när det gäller personligt bruk än när det gäller handel och överlåtelse (11).

Schengenkonventionen (artikel 71) ställer på motsvarande sätt långtgående krav på de deltagande staterna att förebygga och bestraffa olaglig handel, olaglig export och import samt försäljning, leverans och överlåtelse av narkotika, inklusive cannabis (12).

Det bidrar till att förklara utformningen av den tjeckiska kompromissen. Genom att endast legalisera odling och innehav för eget bruk, samtidigt som otillåten överlåtelse fortfarande är förbjuden, skapar modellen mindre direkt konflikt med EU:s regler om narkotikahandel och Schengenåtagandena än vad en fullt kommersiell nationell cannabismarknad skulle göra.

Det löser dock inte den bredare frågan om FN:s konventioner. Det innebär inte heller att EU-rättsliga frågor aldrig kan uppstå, särskilt om cannabis som lagligen odlats för eget bruk skulle föras vidare till andra, antingen inom landet eller över nationsgränser.

Hög cannabisanvändning

Folkhälsoperspektivet är också viktigt, inte minst eftersom cannabisanvändningen i Tjeckien redan var relativt hög när reformen infördes.

Enligt den nationella befolkningsundersökningen 2023 bedömdes omkring 190 000 personer, 2,1 procent av befolkningen 15 år och äldre, ha en högriskanvändning av cannabis. Omkring 36 000 använde cannabis dagligen eller nästan dagligen, och 7,4 procent hade använt cannabis under det senaste året (13).

I den europeiska skolundersökningen ESPAD 2024 uppgav 24 procent av de tjeckiska 15- och 16-åringarna att de någon gång hade använt cannabis (14). Det var den högsta andelen av de 37 länderna i undersökningen, dubbelt så hög som genomsnittet, och Tjeckien har legat i topp i varje ESPAD-undersökning sedan 2011 (15–18). Andelen som använt cannabis vid 13 års ålder eller tidigare var 4,1 procent, den näst högsta i undersökningen. Tjeckien och Slovenien hade dessutom den högsta andelen unga med högriskanvändning av cannabis enligt screeningverktyget CAST, 5,9 procent mot ett genomsnitt på 3,4 procent (15).

Det är viktigt att understryka att dessa siffror gäller tiden före reformen 2026 och därför inte kan ses som en konsekvens av legaliseringen.

Utvecklingen efter legaliseringen måste jämföras med de trender som fanns före lagändringen. En utvärdering behöver omfatta betydligt mer än antalet gripanden: användningen bland unga och vuxna, högriskanvändning och beroende, debutåldern, behovet av behandling, styrkan i cannabisprodukterna, drogpåverkad körning, synen på riskerna, hur lätt cannabis är att få tag på, vidareförsäljning till den illegala marknaden och sociala normer.

Tre plantor kan ge mer än lagen tillåter

Lagen tillåter en vuxen att odla tre plantor men endast att förvara 100 gram cannabis i hemmet. Avkastningen från cannabisplantor varierar kraftigt, men tre fullvuxna plantor kan utan svårighet ge betydligt mer än den mängd som det är tillåtet att inneha (1).

I januari 2026 uppmärksammade den nationella narkotikapolitiska samordnaren Pavel Bém denna inkonsekvens offentligt (19). Bém är också ledamot av Global Commission on Drug Policy, en internationell kommission som förespråkar legalisering av narkotika (20). Han menade att den nya ordningen egentligen inte borde beskrivas som en fullständig reglering av cannabis, utan snarare som en partiell avkriminalisering av hemodling som fortfarande var ofullständig. Han uppgav också att en expertgrupp skulle fortsätta att undersöka frågan (19).

Vad Tjeckien visar

Tjeckien har valt en annan väg än den kommersiella legaliseringen i Kanada och delar av USA, och även en annan modell än Tysklands odlingsföreningar. Reformen tillåter individuell odling och innehav, men den som inte odlar själv saknar laglig möjlighet att köpa cannabis.

Det tjeckiska exemplet visar också hur legaliseringsförslag kan krympa betydligt under lagstiftningsprocessen. En diskussion som från början omfattade laglig detaljhandel resulterade till slut enbart i hemodling och innehav.

Ur ett folkhälsoperspektiv är det ännu för tidigt att bedöma reformen som vare sig en framgång eller ett misslyckande. Lagstiftningen har varit i kraft i mindre än ett år och många relevanta konsekvenser kräver längre tids uppföljning. Det som redan kan konstateras är att reformen har införts i ett läge där cannabisanvändning och högriskanvändning bland tjeckiska ungdomar ligger på jämförelsevis höga nivåer, vilket gör förebyggande arbete och uppföljning särskilt viktiga.

Rättsligt kan det tjeckiska exemplet visa sig vara ännu mer betydelsefullt. Det illustrerar klyftan mellan de få europeiska länder som legaliserat cannabis – Malta, Luxemburg, Tyskland och nu Tjeckien – och FN:s narkotikakonventioner. Inget av dem har infört en kommersiell marknad (27–29). Samtidigt visar det att EU-rätten ger medlemsstaterna större handlingsutrymme när det gäller personligt bruk än när det gäller kommersiell försörjning och narkotikahandel.

Ny regering, ny riktning

Tjeckien har fått en ny regering sedan lagen antogs. Valet i oktober 2025 vanns stort av Andrej Babiš populistiska rörelse ANO, som fick 34,5 procent av rösterna. I december tillträdde en koalitionsregering av ANO, det högerextrema SPD (Svoboda a přímá demokracie, Frihet och direkt demokrati) och det EU-kritiska Motoristé sobě (Motoristerna för sig själva). Tillsammans har partierna 108 av 200 platser i representanthuset (21, 22). Legaliseringen av hemodling genomfördes av den tidigare regeringen, Petr Fialas mitten-högerkoalition. ANO röstade då, i opposition, för straffrättsreformen, medan SPD röstade emot (5).

Den nya regeringen har tagit avstånd från den tidigare politiken. "Vi är inte och kommer inte att bli en regering som legaliserar narkotika", sade Babiš i början av juni 2026 (23). Pavel Bém, som Babiš själv hade utsett till samordnare i januari, fick lämna posten efter fem månader (23). Ansvar för narkotikapolitiken flyttades från regeringens kansli till hälsoministeriet (24). Enligt tjeckiska medier drevs omsvängningen av polisen, och Babiš har bekräftat att han påverkats av Jakub Frydrych, chef för polisens nationella narkotikaenhet (23).

I juni presenterade regeringen 18 åtgärder i fyra lagar, med tidsfrister till 2027 och 2028. Tyngdpunkten ligger på den växande marknaden för psykoaktiva produkter som säljs lagligt. THC-gränsen för teknisk hampa ska sänkas från 1 till 0,3 procent, och regeringen vill få upp CBD på EU:s förteckning över narkotikaprekursorer och förbjuda CBD i livsmedel. Nya ämnen ska också kunna narkotikaklassas snabbare (25). I september antog regeringen ett första lagförslag. Det höjer åldersgränsen för kratom till 21 år och förbjuder försäljning av kratom på nätet. Det förbjuder också att CBD och THCA, en syra i cannabis som omvandlas till THC vid upphettning, används som råvara. Förslaget ska nu behandlas i parlamentet (26).

Inget av detta rör gränserna för hemodling och innehav, och regeringen har inte föreslagit att legaliseringen ska rivas upp. Men mindre än ett år efter att lagen trädde i kraft går den tjeckiska narkotikapolitiken åt andra hållet på flera områden.

Slutsats

Tjeckien har tagit ett betydande steg bort från sin tidigare modell med avkriminalisering. Personer över 21 år får nu lagligt odla upp till tre cannabisplantor och inneha begränsade mängder cannabis för eget bruk.

Det är en legalisering, men en begränsad sådan.

Det finns ingen laglig detaljhandelsmarknad för cannabis för icke-medicinskt bruk, otillåten överlåtelse är fortfarande förbjuden, lagstiftningen innehåller praktiska motsägelser och den strider mot FN:s narkotikakonventioner.

Det tjeckiska exemplet blir intressant att följa. Reformen innebär inte att en kommersiell cannabismarknad införts. Den nya regeringen har dessutom redan slagit in på en annan väg. Det är därför för tidigt att bedöma hur systemet kommer att utvecklas eller vilka konsekvenser det får på längre sikt. Den tjeckiska modellen väcker också viktiga frågor om tillgänglighet, rättstillämpning, konventionsåtaganden och folkhälsa som behöver följas när reformen genomförs.

Den kanske viktigaste delen av den tjeckiska utvecklingen ligger därför fortfarande framför oss. Det verkliga testet är inte om reformen var politiskt populär 2025, utan vad som händer efter 2026 med cannabisanvändningen, ungas exponering, högriskanvändningen, den illegala marknaden och hälsoutfallen.

Det är i slutändan dessa resultat som bör ligga till grund för bedömningen av det tjeckiska experimentet – och för vilka slutsatser, om några, andra europeiska länder bör dra av det.

Författare: Matej Košir, Institute Utrip, Slovenien

Källor

1. Zákon č. 270/2025 Sb. Sbírka zákonů České republiky; 2025. Tillgänglig från: zakonyprolidi.cz/cs/2025-270
2. Národní protidrogový koordinátor Vobořil představil návrh regulace konopí. Echo24. 11 januari 2024. Tillgänglig från: echo24.cz
3. Úřad vlády České republiky. Samopěstování, konopné kluby nebo regulovaný trh? Nová analýza vyčísluje benefity jednotlivých variant změny politiky v oblasti konopí [pressmeddelande]. 12 september 2024. Tillgänglig från: vlada.gov.cz
4. Sieber P, Ryška T. Socioekonomická analýza „Zavedení regulovaného trhu s konopím“. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská; 2024. Tillgänglig från: vlada.gov.cz
5. Snížení počtu vězňů i uvolnění pravidla týkající se konopí. Sněmovna schválila reformu trestního práva. iROZHLAS. 30 maj 2025. Tillgänglig från: irozhlaz.cz
6. Úřad vlády České republiky. Dekriminalizace drogových trestných činů pokračuje [pressmeddelande]. 11 juli 2025. Tillgänglig från: vlada.gov.cz
7. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Stenoprotokol, 139. schůze, 30 maj 2025 (omröstning 296). Tillgänglig från: psp.cz
8. United Nations. Single Convention on Narcotic Drugs, 1961, as amended by the 1972 Protocol. New York: United Nations; 1972.
9. United Nations. Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Wien: United Nations; 1988.
10. International Narcotics Control Board. Report of the International Narcotics Control Board for 2024. Wien: United Nations; 2025. Tillgänglig från: incb.org
11. Rådets rambeslut 2004/757/RIF av den 25 oktober 2004 om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel. EUT L 335, 11.11.2004, s. 8.
12. Konvention om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna, artikel 71. EGT L 239, 22.9.2000, s. 19.
13. Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. Národní výzkum užívání návykových látek 2023. Zaostřeno. 2024;(1). Praha: Úřad vlády České republiky; 2024. Tillgänglig från: drogy-info.cz
14. European Union Drugs Agency. ESPAD 2024: key findings. Lissabon: EUDA; 21 maj 2025. Tillgänglig från: euda.europa.eu
15. ESPAD Group. ESPAD Report 2024: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Luxemburg: EUDA Joint Publications, Publications Office of the European Union; 2025. Tillgänglig från: euda.europa.eu
16. Hibell B, Guttormsson U, Ahlström S, Balakireva O, Bjarnason T, Kokkevi A, et al. The 2011 ESPAD Report: Substance Use Among Students in 36 European Countries. Stockholm: CAN; 2012.
17. ESPAD Group. ESPAD Report 2015: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Luxemburg: Publications Office of the European Union; 2016.
18. ESPAD Group. ESPAD Report 2019: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Luxemburg: EMCDDA Joint Publications, Publications Office of the European Union; 2020.
19. Úřad vlády České republiky. Tisková konference po jednání Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí, 23. ledna 2026. Tillgänglig från: vlada.gov.cz
20. Global Commission on Drug Policy. Pavel Bém. Tillgänglig från: globalcommissionondrugs.org

21. OSW Centre for Eastern Studies. Parliamentary elections in the Czech Republic: Babiš's triumph. 6 oktober 2025. Tillgänglig från: osw.waw.pl
22. President Pavel appoints new government led by Andrej Babis. Brno Daily. 15 december 2025. Tillgänglig från: brnodaily.com
23. Grim J. Konec liberalizace, vyhrála represe. Policie přetlačila Béma a vláda razantně mění politiku vůči drogám. iROZHLAS. 2 juni 2026. Tillgänglig från: irozhlas.cz
24. Protidrogový koordinátor Bém na konci června skončí, nahradí ho Protopopová. ČT24. 19 maj 2026. Tillgänglig från: ct24.ceskatelevize.cz
25. Babiš: Vláda chce změnit zákony a přijmout 18 kroků proti drogám. ČTK/České noviny. 8 juni 2026. Tillgänglig från: ceskenoviny.cz
26. Sýkorová I. Vláda schválila novelu o návykových látkách, která zpřísní pravidla prodeje. Advokátní deník. 15 september 2026. Tillgänglig från: advokatnidenik.cz
27. Authority on the Responsible Use of Cannabis Act (kap. 628), Act LXVI of 2021. Malta; 2021. Se även: [gov.mt/pressmeddelande 18 december 2021](https://gov.mt/pressmeddelande/18-december-2021)
28. Loi du 10 juillet 2023 portant modification de la loi modifiée du 19 février 1973 concernant la vente de substances médicamenteuses et la lutte contre la toxicomanie. Journal officiel du Grand-Duché de Luxembourg, Mémorial A; 2023.
29. Gesetz zum kontrollierten Umgang mit Cannabis und zur Änderung weiterer Vorschriften (Cannabisgesetz – CanG) vom 27. März 2024. BGBl. 2024 I Nr. 109.